

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ УПРАВЛІННЯ
В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУTHEORETICAL BASES OF MANAGEMENT INFORMATION SUPPORT
IN THE AGRICULTURAL SECTOR IN CONDITIONS
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

УДК 657.421.3:631

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct60-6>**Бездушна Ю.С.**

к.е.н., с.н.с.,

завідувач відділом обліку
та оподаткуванняНаціональний науковий центр
«Інститут аграрної економіки»**Воскобійник С.Я.**

к.е.н.,

доцент кафедри менеджменту

Львівський національний університет
ветеринарної медицини
імені С.З. Гжицького**Bezduzhna Yuliia**

National Scientific Centre

"Institute of Agrarian Economics"

Voskobiiynk Solomiia

Stepan Gzhyskyi National University

of Veterinary Medicine

and Biotechnologies Lviv

Стаття сформована на теоретичних позиціях перспективного розвитку бухгалтерського обліку в напрямі інформаційного забезпечення управління в умовах сталого розвитку, один із напрямів якого базується на формуванні теоретичних засад обліку потенціалу та його вимірювання й капіталізації. Презентовано оновлені теоретичні засади інформаційного супроводу управління в умовах сталого розвитку. Узагальнено проблеми й виклики сучасного розвитку обліково-інформаційного забезпечення управління суб'єктами аграрного підприємництва, сформовано підхід, за яким інформаційне забезпечення галузевого управління представлено формальною і неформальною (альтернативною) складовими частинами. Розширено функціональність бухгалтерського обліку як основи інформаційного забезпечення управління від суто управлінської до обліку сталого розвитку, зокрема у сенсі капіталізації національного багатства. Розгляд обліку як складової частини сталого розвитку дав змогу розширити його предмет аспектом забезпечення капіталізації національного багатства, об'єкти – людським і природничим капіталом підприємств, державних установ та місцевих громад.

Ключові слова: теоретичні засади, інформаційне забезпечення, бухгалтерський облік, управління, сталий розвиток.

Стаття сформована на теоретичних позиціях перспективного розвитку бухгал-

терського учета в направлении информационного обеспечения управления в условиях устойчивого развития, одно из направлений которого базируется на формировании теоретических основ учета потенциала и его измерения и капитализации. Представлены обновленные теоретические основы информационного сопровождения управления в условиях устойчивого развития. Обобщены проблемы и вызовы современного развития учетно-информационного обеспечения управления субъектами аграрного предпринимательства, сформирован подход, при котором информационное обеспечение отраслевого управления представлено формальной и неформальной (альтернативной) составляющими. Расширена функциональность бухгалтерского учета как основы информационного обеспечения управления от чисто управленческой до учета устойчивого развития, в частности в смысле капитализации национального богатства. Рассмотрение учета как составной части устойчивого развития позволило расширить его предмет аспектом обеспечения капитализации национального богатства, объекты – человеческим и естественным капиталом предприятий, государственных учреждений и местных общин.

Ключевые слова: теоретические основы, информационное обеспечение, бухгалтерский учет, управление, устойчивое развитие.

The article is formed on the theoretical positions of perspective development of accounting in the direction of information support of management in the conditions of sustainable development, one of the directions of which is based on formation of theoretical bases of accounting of potential and its measurement and capitalization. The challenges and problems of the information management system, which complicate the implementation of the strategy of effective management and capitalization of agricultural enterprises, are summarized. Including: digitalization of production processes in agriculture, which requires synchronization of information support with modern digital devices and technologies for collecting and accumulating primary accounting data; increasing the level of the shadow economy both in the agricultural sector and in general, which requires increased transparency, reliability and validity of accounting and reporting; decentralization of power, which necessitates strengthening the information support of rural communities and local governments on the resources and potential of rural areas; export orientation of the agricultural sector and the need for reliable information levers to strengthen the competitiveness of Ukraine and its positioning in international markets; lack of a reliable consolidated information base of indicators of agricultural development, different methodology of generalization of information in state departments, superficial statistics of households, family farming, non-transparency of statistics of agricultural holdings; selectivity, formality of preparation and reduction of the number of indicators of statistical reporting, which leads to loss of user confidence in this source of information, the use of alternative sources of information with unconfirmed reliability. The article is presented updated theoretical principles of management information support in the context of sustainable development. Problems and challenges of modern development of accounting and information support of management of subjects of agrarian business are generalized. The approach is formed according to which information support of branch management is presented by formal and informal (alternative) component. The functionality of accounting has been expanded as a basis for information support of management from purely managerial to accounting for sustainable development, in particular in the sense of capitalization of national wealth. Consideration of accounting as a component of sustainable development has allowed expanding its subject in terms of capitalization of national wealth, objects – human and natural capital of enterprises, government agencies and local communities.

Key words: theoretical bases, information support, accounting, management, sustainable development.

Постановка проблеми. В суцільному інформаційному хаосі, в якому перебуваємо сьогодні, важко переоцінити значення офіційної інформації.

Спостерігаємо парадокс, коли за абсолютної інформаційної відкритості, стрімкого розвитку всіх можливих і неможливих інформаційних технологій

користувачі опинилися в полоні недостовірних фактів, неперевірених меседжів та необґрунтованих аналітик. Такі суспільні тенденції не могли оминати економіку. Однак економіка не може будуватись на припущеннях. Економіка має спиратись на достовірні дані бухгалтерського обліку (на мікрорівні) та державної статистики (на макрорівні).

Підвищення уваги до «абсолютних» благ та потенціалу розвитку у фінансовій звітності і, як наслідок, капіталізація національного багатства України видається важливою місією бухгалтерського обліку в забезпеченні сталого розвитку та належного представлення природно-економічного потенціалу України у глобальній економіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Інформаційне забезпечення управління, суб'єктів підприємництва, національних рахунків, сталого розвитку досліджено у працях Р. Бруханського, С. Василюшина, В. Дерія, В. Жука, З.-М. Задорожного, О. Канцурова, В. Краєвського, П. Куцика, О. Петрука, Н. Правдюк, М. Проданчука, І. Садовської, О. Сокола та інших науковців [3; 4; 5; 8; 10; 11]. Місце капіталу і ресурсів за їх видами в теорії та системі бухгалтерського обліку та аналізу обґрунтовували Т. Давидюк, І. Замула, Т. Камінська, С. Легенчук, Н. Малюга, Т. Осадча, В. Савчук, Д. Трачова, В. Шевчук, І. Яремко.

Не применшуючи високий рівень наявних наукових розробок та практично сформовані облікові методичні механізми, маємо відзначити, що теорія і методологія бухгалтерського обліку мають перспективу розвитку в напрямі інформаційного забезпечення управління в умовах сталого розвитку, одним із аспектів якого вважаємо формування теоретичних засад обліку потенціалу та його вимірювання і капіталізації.

Постановка завдання. Метою статті є формування та презентація нових теоретичних засад інформаційного супроводу управління в умовах сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виявлення і аналіз проблем обліково-інфор-

маційного забезпечення суб'єктів аграрного підприємництва є важливими для формулювання пріоритетних напрямів розвитку обліково-інформаційної системи управління в умовах сталого розвитку. Дослідження цих питань протягом тривалого часу [1; 6; 7; 9] дає змогу сформулювати підхід, за яким інформаційне забезпечення галузевого управління представлено формальною і неформальною (альтернативною) складовими частинами (табл. 1).

Сьогодні система інформаційного забезпечення управління зіштовхнулася з новими викликами і проблемами, які ускладнюють реалізацію стратегії ефективного управління та капіталізації суб'єктів аграрного підприємництва. Серед них слід назвати такі:

- діджиталізація виробничих процесів у сільському господарстві, що потребує синхронізації інформаційного забезпечення із сучасними цифровими приладами і технологіями збору та накопичення даних первинного обліку;
- зростання рівня тіньової економіки як в аграрному секторі, так і загалом, що вимагає посилення прозорості, надійності та достовірності бухгалтерського обліку і звітності;
- децентралізація влади, що обумовлює необхідність посилення інформаційного забезпечення сільських громад та органів місцевого самоврядування щодо ресурсів і потенціалу сільських територій;
- експортна орієнтація аграрного сектору і потреба в надійних інформаційних важелях посилення конкурентоспроможності України та її позиціонування на міжнародних ринках;
- відсутність надійної консолідованої інформаційної бази індикаторів розвитку аграрної сфери, різна методологія узагальнення інформації у відомствах, поверхнева статистика домогосподарств, сімейного фермерства, непрозорість статистики агрохолдингів;
- вибірковість, формальність підготовки та скорочення кількості показників статистичної

Таблиця 1

Рівні інформаційного забезпечення управління в умовах сталого розвитку

Рівні управління	Формальна інформація	Альтернативна інформація
Глобальний	Система національних рахунків України (Державна служба статистики України).	Світові рейтинги та інформаційні інтернет-ресурси; інформація світових товарних та фондових бірж.
Державне управління	Статистична інформація; адміністративна звітність.	Наукові дослідження; рейтинги та інформаційні інтернет-ресурси, дані вітчизняних та закордонних (грантових) експертних, аналітичних досліджень.
Управління в територіальних громадах	Статистична інформація; фінансова та бюджетна звітність; дані земельно-кадастрового обліку; дані господарського обліку.	
Галузеве управління	Статистична звітність; фінансова звітність.	
Рівень підприємства	Фінансова звітність.	Дані управлінського обліку.
Домогосподарства	Дані господарського обліку (опитування домогосподарств).	

Джерело: авторська розробка

звітності, що приводить до втрати довіри користувачів до цього джерела інформації, використання альтернативних джерел інформації з непідтвердженою достовірністю.

Водночас функціональність бухгалтерського обліку як основи інформаційного забезпечення управління розширюється від суто управлінської до обліку сталого розвитку, зокрема у сенсі капіталізації національного багатства. Розгляд обліку

як складової частини сталого розвитку розширює його предмет аспектом забезпечення капіталізації національного багатства, об'єкти – людським і природничим капіталом підприємств, державних установ та місцевих громад (рис. 1).

Такий розвиток функціональності, предмета і об'єктів бухгалтерського обліку окреслює в обліковій науці та практиці методологічні й методичні шляхи трансформації бухгалтерського обліку під

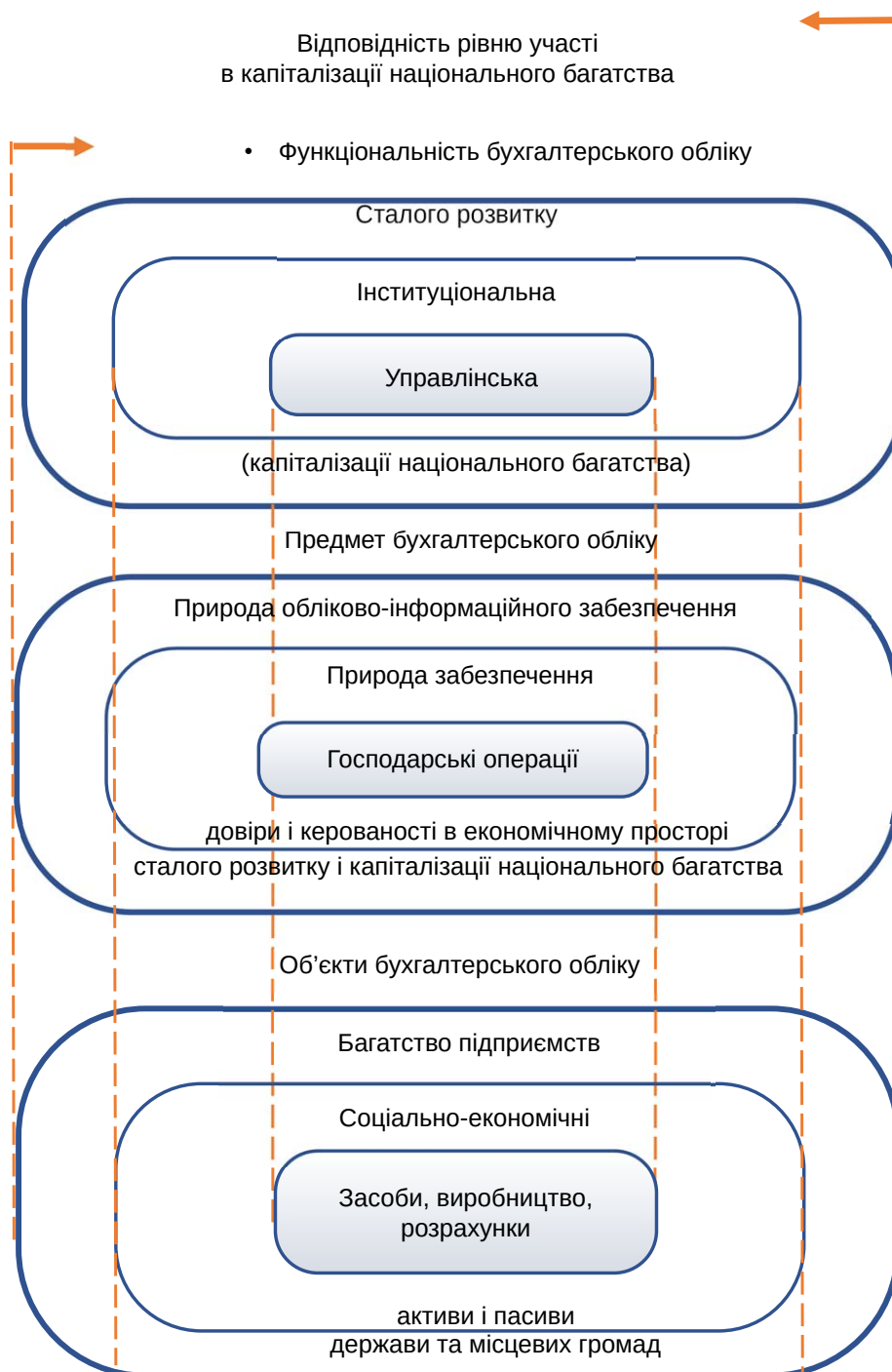

Рис. 1. виявлений тренд розширення змістовності функціональності, предмета та об'єктів обліково-інформаційного забезпечення управління під час забезпечення капіталізації національного багатства в умовах сталого розвитку

Джерело: авторська розробка

сучасні запити на капіталізацію національного багатства.

Виходячи з інституціональної теорії бухгалтерського обліку, що розширює його місію до масштабів довіри, розуміння й керованості соціально-економічних просторів [2; 3], зазначаємо, що визнання галузевого бухгалтерського обліку та галузевих стандартів звітності як ключового інституту у забезпеченні капіталізації національного багатства вимагає розширення меж застосування його формальних складових частин та доповнення неформальних складових частин на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Формальна складова частина в цьому аспекті повинна бути наповнена (розширена) розробленою послідовністю застосування принципів, методів, технології обліку та формування відповідної облікової політики, що забезпечить досягнення головної мети, якою є капіталізація національного багатства, інформаційне забезпечення про вартість та склад усіх складових частин потенціалу територій та держави загалом. Розширення неформальної складової частини інституту галузевого бухгалтерського обліку передбачає її доповнення суб'єктами професійної думки (оцінювач, аналітик, актуарій), які беруть участь у обліковому процесі як незалежні консультанти і від професіоналізму яких залежить достовірність фінансової звітності, отже, ступінь довіри до інформації, що являє собою вартість потенціалу та багатства нації.

На наше переконання, до поняття «інститут бухгалтерського обліку» варто відносити усі складові частини інформаційного забезпечення, такі як статистика, інформаційне забезпечення управління у фінансово-економічному аспекті, звітність. Це інститут на стику систем – обліку та статистики, оскільки підготовка статистичної звітності – це компетенція бухгалтера, відповідно, бухгалтер продукує статистичний інформаційний продукт. Крім того, джерелом для статистики у фінансово-економічному аспекті є фінансова звітність, звітність банків, органів місцевого самоврядування.

Інститут бухгалтерського обліку не може існувати без оцінки, оскільки охоплює лише грошовий вимірник, тобто вся інформація, що представлена у грошовому вимірнику і стосується суб'єктів господарювання, – це сфера бухгалтерського обліку. Чим відрізняється бухгалтер від фінансового директора (до питання подальшого обґрунтування обліку як окремого інституту і його складових підсистем)? Можливістю прийняття управлінських рішень, здатністю до інтерпретації даних, їх аналізу. Відповідно, в основі знань з економічного аналізу, фінансового прогнозування лежать знання теорії, методології і практики бухгалтерського обліку. Відповідно, інститут бухгалтерського обліку також включає підсистему економічного аналізу

та фінансово-економічного прогнозування. Теорія і методологія обліку – це основа функціонування підсистеми контролю у сфері фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання; це й внутрішній контроль, й державний контроль, й незалежний контроль (аудит, судова економічна експертиза). Щодо питання зникнення професії, то зникає лише перший початковий рівень професії – рахівництво. Априорі не може зникнути професія аналітика, фінансового директора. Реалізація зазначеного передбачає прийняття єдиної галузевої облікової політики та розроблення на її основі окремих галузевих стандартів фінансової звітності, що забезпечить формування достовірних даних для визначення дійсного рівня капіталізації сільськогосподарських підприємств та аграрної галузі загалом.

Висновки з проведеного дослідження. У статті обґрунтовано вектор розширення змістовності функціональності, предмета та об'єктів бухгалтерського обліку під час забезпечення капіталізації національного багатства на основі виявлених трендів такого розширення в ході забезпечення системою обліку управлінських процесів та забезпечення інститутом бухгалтерського обліку процесів сталого розвитку, що дає можливість окреслити в обліковій науці та практиці методологічні й методичні шляхи трансформації бухгалтерського обліку відповідно до сучасних запитів на капіталізацію національного багатства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Жук В., Мельничук Б., Бездушна Ю. Реформування державної статистики в Україні: стан та перспективи. *Облік і фінанси*. 2016. № 4 (74). С. 25–33.
2. Жук В. Основы институциональной теории бухгалтерского учета : монография. Киев : Аграрная наука, 2013. 408 с.
3. Жук В. Развитие теории бухгалтерского обліку: институциональный аспект : монография. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2018. 408 с.
4. Краєвський В. Обліково-інформаційні системи формування національного багатства України : автореф. дис. ... докт. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» ; Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». Київ, 2017. 38 с.
5. Крупка Я. Капітал і капіталізація: теоретичне обґрунтування та подання в системі обліку і звітності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.12. С. 158–166.
6. Жук В., Бездушна Ю. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку та оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності в бюджетних установах. *Облік і фінанси АПК*. 2009. № 2. С. 107–123.
7. Жук В., Мельничук Б., Бездушна Ю. та ін. Облікове забезпечення інвестиційної привабливості та безпеки підприємства й аграрної галузі : практичне керівництво. Київ : ТОВ «Всеукраїнський інститут права і оцінки», 2013. 88 с.

8. Петрук О. Регулювання бухгалтерського обліку в Україні: теорія, методологія, практика : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2006. 152 с.

9. Рудченко Ю., Жураковська І. Комерціалізація інтелектуальної власності в аграрному секторі: проблеми та напрями активізації. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2009. № 7. С. 80–84.

10. Сокіл О. Парадигмальне моделювання обліково-аналітичного забезпечення звітності зі сталого розвитку сільськогосподарських підприємств. *Облік і фінанси*. 2017. № 4 (78). С. 81–88.

11. Ульяновченко О., Огічук М., Тредіт В., Васи́лішин С. Формування, ефективне використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств та удосконалення обліку його складових : монографія. Podhájska, Slovensko : Európsky inštitút ďalšieho vzdelávania, 2017. 291 с.

REFERENCES:

1. Zhuk V., Melnychuk B., Bezdushna Yu. (2016) Reformuvannya derzhavnoi statystyky v Ukrainy: stan ta perspektyvy [Reforming state statistics in Ukraine: status and prospects]. *Oblik i finansy*, no. 4 (74), pp. 25–33. (in Ukrainian)

2. Zhuk V. (2013) Osnovy ynstytutsyonalnoi teoryy bukhhalterskoho ucheta [Fundamentals of institutional accounting theory]. Kyiv: Ahrarnaia nauka. (in Ukrainian)

3. Zhuk V. (2018) Rozvytok teorii bukhhalterskoho obliku: instytutsionalnyi aspekt [Development of accounting theory: institutional aspect]. Kyiv: NNTs "Instytut ahrarnoi ekonomiky". (in Ukrainian)

4. Kraievskiy V. (2017) Oblikovo-informatsiini systemy formuvannya natsionalnoho bahatstva Ukrainy [Accounting and information systems for the formation of national wealth of Ukraine]: avtoref. dys. ... nauk. stupenia d.e.n.: spets. 08.00.09 – bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt (za vydamy ekonomichnoi diialnosti). Kyiv: Natsionalnyi naukovyi tsentr "Instytut ahrarnoi ekonomiky". (in Ukrainian)

5. Krupka Ya. (2012) Kapital i kapitalizatsiia: teoretychne obgruntuvannya ta podання v systemi obliku i

zvitnosti [Capital and capitalization: theoretical substantiation and presentation in the system of accounting and reporting]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 22.12, pp. 158–166. (in Ukrainian)

6. Zhuk V., Bezdushna Yu. (2009) Metodychni rekomendatsii z bukhhalterskoho obliku ta otsinky prav na obiekty intelektualnoi vlasnosti v biudzhethnykh ustanovakh [Methodical recommendations on accounting and valuation of intellectual property rights in budgetary institutions]. *Oblik i finansy APK*, no. 2, pp. 107–123. (in Ukrainian)

7. Oblikove zabezpechennia investytsiinoi pryvablyvosti ta bezpeky pidpriemstva y ahrarnoi haluzi : praktychne kerivnytstvo [Accounting for investment attractiveness and security of the enterprise and the agricultural sector: a practical guide] (2013) / Zhuk V., Melnychuk B., Bezdushna Yu. ta in. Kyiv: TOV "Vseukrainskyi instytut prava i otsinky". (in Ukrainian)

8. Petruk O. (2006) Rehuliuвання bukhhalterskoho obliku v Ukraini: teoriia, metodolohiia, praktyka [Accounting regulation in Ukraine: theory, methodology, practice]. Zhytomyr: ZhDTU. (in Ukrainian)

9. Rudchenko Yu., Zhurakovska I. (2009) Komert-sializatsiia intelektualnoi vlasnosti v ahrarnomu sektori: problemy ta napriamky aktyvizatsii [Commercialization of intellectual property in the agricultural sector : problems and directions of activation]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 7, pp. 80–84. (in Ukrainian)

10. Sokil O. (2017) Paradyhmalne modeliuвання oblikovo-analitychnoho zabezpechennia zvitnosti zi staloho rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv [Paradigmatic modeling of accounting and analytical reporting on sustainable development of agricultural enterprises]. *Oblik i finansy*, no. 4 (78), pp. 81–88. (in Ukrainian)

11. Ulianchenko O., Ohiichuk M., Tredit V., Vasyli-shyn S. (2017) Formuvannya, efektyvne vykorystannya resursnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv ta udoskonalennia obliku yoho skladovykh: [Formation, effective use of resource potential of agricultural enterprises and improvement of accounting of its components]. Podhájska, Slovensko: Európsky. (in Ukrainian)